

Vzdělávací materiál projektu Zlepšení podmínek výuky v ZŠ Sloup

Název vzdělávacího materiálu	Porozumění historickému textu – Průmyslová revoluce
Anotace	Pracovní list slouží k opakování tématu Průmyslová revoluce a k seznámení se s novým zemědělským strojem, a to ruchadlem.
Autor	Mgr. Renata Kulíšková
Jazyk	Český jazyk
Očekávaný výstup	Žák si zopakuje průmyslovou revoluci, procvičí si porozumění textu.
Třída	8.

Ruchadlo

1, Zopakujte si hlavní představitele průmyslové revoluce a jejich objevy. Správně přiřadte vynález nebo obor k vynálezci:

1. James Watt	genetika
2. bratři Montgolfierové	lokomotiva
3. George Stephenson	létající balon
4. Robert Fulton	lodní šroub
5. Josef Božek	parní stroj
6. Josef Ressel	parolod'
7. Mendělejev	chemické prvky
8. Mendel	evoluční teorie
9. Darwin	parní vůz

2, Jeden z vynálezů ve cvičení chybí. Více se o něm dovíte v následujícím textu:

Národ český a slovanský vůbec byl již ve starodávních věkách velice orby milovný, byl ve vzdělávání rolí učitelem západních národův, a zvláště surovitých, divokých a za zvěří se honících Němců; takto přešlo slovanské pojmenování pluhu (plug, Pflug) do jazyka německého.

Pluh dostal dle rozmanitosti svého stroje a kroje zvláštní názvy: máme pluh obyčejný, rádlo, hák atd. se svými proměnami. Nejnovější ze všech a co do změny ovšem velmi znamenitý jest pluh před třemi lety v Čechách vymyšlený, jenž vůbec „ruchadlo“ slove.

Nejsou to mužové učení pouze a slavní mechanikové, nejsou to oudové hospodářských společností jako snad v Angličanech a ve Francouzsku, jenž v českých zemích cos podobného vymyšlují; u nás to bývají sedláci; i neostýchámť se veřejně tuto prohlásiti, že rolníkové celého světa s to nejsou vyrovnati se českým sedláčkům.

Kosa, cep a motyka jsou jeho věrné společnice. Pluh jest jeho dobrý přítel, jenž mu chleba dobývati pomáhá, a když nemá co dělati, jest pluh jeho nejmilejší hračka. Takovýmto způsobem a od takovýchto osob vymejšleno jest bylo ruchadlo.

Původové jeho jsou byli dva bratři [správně bratranci, pozn. F. Č.], jménem Veverkové, z nichž jeden kovářem a druhý kolářem, oba pak kromě řemesla svého pole vzdělávají, bydlíce v polabinách, ve vsi, jenž slove Rybítov [Rybitví, pozn. F. Č.], ve kraji Chrudimském, asi půl hodiny vzdáli od jakýs „Veverkovic kmotýrek“, jehož jméno jsem zapomněl, a sice beze všeho rozmýšlení a ovšem analogicky a velmi vhodně, což každý uznati musí, kdožkoli ruchadlo ruchati uvidí, a přitom ví, co slovo české „ruchati“ vyznamenává.

Slušno poznamenati, že ruchadlo nyní již v celém vřkolu v užívání jest; nález tento však užívání pluhu zcela nezamezil; rozdílové strojní obou pluhů jsou velmi znační; radlice jest u ruchadla zcela jiná než u pluhu; trochu, ale ne příliš podobá se radlici, jakou vidíváme u rádl. Co se týče roboty, jest rádlo a hák pro koně lehký, pro oráče ale nepohodlný, protože ho oráč z ruky pustiti nesmí; pluh naopak pro oráče pohodlný, ale těžký koňům; ruchadlo však pro oráče pohodlné jako pluh a přitom pro koně mnohem lehčí než pluh.

Ve vřkolu napřed jmenovanému rolníci střídají ruchadlo s pluhem; vědíť oni dobře, kdy a kde pluh anebo ruchadlo lepší službu koná.

Zajisté by „ruchadlo“ bylo býti mohlo celého loňského vystavení uměleckého nejnárodnější a nejslavnější ozdobou! [myslela se tím hospodářská výstava v Praze v roce 1830, pozn. F. Č.].

3, Odpovězte na následující otázky:

A, O jaký vynález se jedná?

B, Kdo ho vynalezl?

C, V jakém oboru se využívá?

D, Se kterými nástroji je srovnáván?

E, V čem jsou jeho výhody?

F, Vypište slova, jejichž podoba se odlišuje dnešní češtině.

Řešení

1. James Watt	parní stroj
2. bratři Montgolfierové	létající balon
3. George Stephenson	lokomotiva
4. Robert Fulton	parolod'
5. Josef Božek	parní vůz
6. Josef Ressel	lodní šroub
7. Mendělejev	chemické prvky
8. Mendel	genetika
9. Darwin	evoluční teorie

Odpovězte na následující otázky:

A, O jaký vynález se jedná?

Jedná se o ruchadlo.

B, Kdo ho vynalezl?

Za vynálezce ruchadla jsou označeni bratřenci Veverkové.

C, V jakém oboru se využívá?

Ruchadlo se využívá v zemědělství.

D, Se kterými nástroji je srovnáváno?

Ruchadlo je srovnáváno s pluhem.

E, V čem jsou jeho výhody?

Ruchadlo je pohodlné pro oráče, lehké pro koně.

F, Vypište slova, jejichž podoba se odlišuje dnešní češtině.

Juž, národův, slove, vědít', vymejšleno, kdožkoli,....

Zdroje:

ČAPKA, FRANTIŠEK. *Dokumenty ke studiu českých dějin první poloviny 19. století*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. s. 34.